

PRIKAZI KNJIGA I ČASOPISA

General Dž. Loton Kolins:

NE ZABORAVI OSNOVE

U prvoj polovini prošle godine, u tromesečnom vojnom časopisu Pešadiške škole¹⁾, objavljen je članak tadašnjeg načelnika Generalštaba Armije SAD, generala Kolinsa *Ne zaboravi osnove*. Članak je izazvao veliko interesovanje naročito u američkim vojnim školama, i bio je više puta preštampan i zvaničnim putem preporučan kao vrlo značajan za pitanja nastave. Pisac članka iznosi svoja zapažanja sa službenih obilazaka jedinica u vremenu izvođenja nastave. »Iako sam, uglavnom, zadovoljan onim što sam video«, piše general Kolins, »ipak ima nekoliko osnovnih stvari koje želim ponovo da istaknem. Znam da su naši oficiri i podoficiri više puta za njih čuli, u ovom ili onom obliku, ali sam s vremena na vreme nailazio na prekršaje tih osnovnih pojmova prilikom izvođenja nastave u malim jedinicama«. Pisac ističe potrebu da iznese nedostatke u izvođenju nastave u takvim jedinicama i kaže: »Mi ćemo imati veliku²⁾ armiju samo ako izgrađujemo izvršne male jedinice — a time mislim na izvršne desetine i vodove«.

Primerbe, iznete u svom članku, pisac izdvaja u tri područja:

1) Postoji potreba da se još jače istakne uska povezanost između američke doktrine o napadu i principa na kojima počiva organizacija Armije SAD. 2) Potrebno je još jače naglasiti važnost izučavanja zemljišta. 3) Pošto u vezi prva dva područja nije obraćena dovoljna pažnja, postoji sklonost da se preduzimaju skupi frontalni napadi.

Pri svakom napadu, po mišljenju pisca, bez obzira na veličinu jedinice koja ga izvodi, mogu se izdvojiti četiri faze koje se moraju preći, a to su: 1) pronaći ne-

prijatelja; 2) upoznati ga; 3) napasti ga i 4) likvidirati ga. Kroz analizu ovih faza pisac dolazi do zaključka da postoje četiri elementa od bitne važnosti za izvršenje napada. *Pronalaženje i upoznavanje neprijatelja* predstavlja veoma važan i potreban elemenat za komandanta; zatim, kao drugi bi došao *određivanje manevra u napadu*; kao treći — *rezerva* i kao četvrti — *vatra*. Analizirajući ove elemente pisac kaže:

»Prvo što moramo učiniti, ako nismo u neposrednom dodiru s neprijateljem, jeste da ga pronađemo i prikujemo na mestu — *vatom*. To je, po mome mišljenju, jedna radnja, a ne dve. Mi moramo znati ko nam je protivnik i gde je on. Mi takođe želimo da ga zadržimo u mestu i angažujemo ga tako da ne bude u stanju da nas ometa u dovršenju ostataka našeg plana za napad. Ovo pronalaženje i poznavanje neprijatelja normalno predstavlja jedan od elemenata koji su potrebni komandantu.

Pošto smo otkrili neprijatelja i privezali ga za položaj, moći ćemo manevrovati prema jednom ili drugom njegovom boku, ili, ako je jako rastegnut, možda će biti korisnije napasti ga u samu sredinu njegovog rasporeda. U normalnom slučaju, međutim, mi ćemo manevrovati prema jednom ili drugom neprijateljskom boku, što predstavlja drugi elemenat — *elemenat manevra* — u ovoj fazi napada.

Zatim, u poslednjoj fazi moramo završiti napad. Ova završna faza može zahtevati upotrebu trećeg elementa — *rezerve*, ili prosto rečeno — naše jedinice u celini. Ponekad, ipak, manevrujući³⁾ ele-

³⁾ Manevrujući elemenat (*maneuvering element*) ovde ima značenje slično našem prvom ešelonu ili snagama u prvoj liniji.

¹⁾ *The Infantry Quarterly*.

²⁾ U smislu dobre Armije.

menat može uspeti da završi s neprijateljem, bez upotrebe rezerve.

Poslednji elemenat koji nam je potreban jeste snažna vatra koja se može prenositi a da se ne prenosi mnogo ljudi i oružja. Nama je potrebna takva vatrena podrška koja će nam pružiti vatrenu premoć i omogućiti nam da dođemo do neprijatelja i da ga porazimo.«

Pisac ističe da osnovna koncepcija napada ostaje ista, kako za vod, četni i puk, tako i za diviziju. Praktično, u svim napadima starešina jedinice će normalno izvršiti ono što je pisac izložio govoreći o vodu i četni: naći neprijatelja, saznati o njemu one podatke koji su neophodni pre dolaska u napad, izvršiti manevar i, najzad, dovršiti napad, verovatno uz upotrebu rezerve. Svakako, on će morati da obezbedi sebi bokove i pozadinu.

Iz toga proizilazi da, kada starešina postavi svoju *manevrujuću snagu*⁴⁾ na položaj za napad, time je stavio u dejstvo punu borbenu snagu svoje jedinice. Prema tome, konačni napad jeste koordinirani i kombinovani napor *vezujućeg elementa*,⁵⁾ *manevrujućeg elementa*, *vatrene podrške*⁶⁾ i, prema potrebi, *rezerve*.

To je, prema piscu, srž celokupne američke koncepcije za napad. To su osnovni principi na kojima je zasnovana Armija SAD. Korišćenje posebnih formacija, posebnih oruđa u vatrenoj podršci, preciziranje upotrebe rezerve, kao i pitanja slična ovima, moraju se rešiti neposredno uz ostala pitanja u vezi konkretnog zadatka, ali odluke moraju uvek počivati na gornjim temeljima. Navedena teorija o napadu je obezbeđena samom organizacijom Američke armije. Ta organizacija počiva na onome što se zove *trojna koncepcija*. Svaka jedinica ima: elemenat za pronalaženje i upoznavanje neprijatelja, manevrujući elemenat i rezervu, a svaki od ovih elemenata je međusobno zamenljiv. Tri su streljačke desetine u vodu, tri streljačka voda u četni, tri streljačke čete u bataljonu itd. do tri puka u diviziji. Pored ova tri slična elementa, postoji, kao poseban, i elemenat vatrene podrške, koji

omogućuje starešini da prenosi vatru, a da ne prenosi ljude i oružje. U vodu, elemenat vatrene podrške jeste desetina teških oruđa; u četni — vod oruđa; u bataljonu — četa teških oruđa, i sve tako do divizije, gde je to diviziska artiljerija. U svim jedinicama, naročito od bataljona naviše, to može biti dopunjeno tenkovima, artiljerijom i taktičkom avio-podrškom. To je osnovna organizacija američke pešadije, podešena da odgovori načelima doktrine za napad Armije SAD. Prema piscu, ova je organizacija od ogromnog preimućstva ne samo zbog njene apsolutne vrednosti, nego i zbog lakoće sa kojom je novi oficir može shvatiti. Ako oficir jedanput shvati način borbe voda, on tada razume i principe komandovanja četom, bataljonom, divizijom ili armijom, jer tu u samoj teoriji ne postoje nikakve promene. Jedinica je razlika u tome što su otstojanja veća, te se prema tome, menjaju i problemi snabdevanja. Ali, taktički problemi ostaju skoro isti — bez obzira na veličinu jedinice.

Pisac dalje kaže: »Osnovna koncepcija za napad koji sam opisao — uvođenje u napad i vezivanje sa jednim elementom, manevrovanje sa drugim, i dovršavanje sa rezervom — ne predstavlja ništa novo, ali, tu njenu jednostavnost i vrednost moramo naglašavati stalno, u svakom našem radu. To se mora shvatiti pre svega.«

»Vama, kao starešinama, ova koncepcija svakako pruža dobru priliku da u planiranju, korišćenju borbenog poretka i naređenjima budete gipki. Ne vezujte se ni za jednu propisanu ili stereotipnu formu borbenog poretka, već budite spremni da iznenadite neprijatelja manevrom, da pokazete lukavstvo, da uzvratite neprijatelju udarac i, najzad, spremni da učinite odlučan napor u pravom momentu. Ne izlažite sebe prerano. Upoznajte se sa situacijom nastalom pre vas...«

»Ako neprijatelja dobro prozrete pomoću samo jednog elementa, ako izbegavate skupe frontalne napade, ako težite najvećem iznenađenju pomoću manevra i držite svoju rezervu u sigurnosti (neotkrivenu do odlučnog momenta) i daleko od nepotrebnog izlaganja vatri, vi, kao starešine, možete izbeći da se vaši ljudi izlože nepotrebnim gubicima.« Pisac rezimira gornja izlaganja ovim rečima:

»Ukratko, želim da naše starešine svih činova izbegavaju neku stereotipnu formu napada. Veoma mi je stalo do primene načela ekonomije snaga u početnim

⁴⁾ Snaga prvog ešelona (prve linije).

⁵⁾ Snage borbenog poretka koje vezuju neprijatelja ispred svog fronta — u cilju da se neprijatelju onemoguću da svojim snagama sa ovog fronta interveniše na pravcu glavnog udara.

⁶⁾ Jedinice za vatrenu podršku.

fazama napada i do traženja prednosti manevra — gde god je to moguće. Nepotrebno izlaganje u napadu želim da odbacim. I najzad, želim da naše starešine u napadu korisno primene našu formaciju.»

Sledeće važno pitanje koje pisac želi da istakne jeste pažljivo izučavanje i korišćenje zemljišta.

Opšte je mišljenje da, ako komandant želi neprijatelju da nametne svoju volju, on mora zauzeti dominantno zemljište. Pod *dominantnim zemljištem* pisac podrazumeva »uzvišeno zemljište, a ne uvale; grebene, a ne jaruge; planinske lance, a ne močvarno zemljište. Svakako, biće i izuzetaka, i to kada prevagnu uslovi snabdevanja ili potreba za saobraćajnim centrima ili manevarskim prostorom. Ali, uglavnom, onaj ko prvi posedne uzvišeno zemljište, pobeđuje uz najmanju cenu u ljudima i materijalu.»

Pisac smatra da je analiza terena od posebne važnosti u odlučivanju kuda će biti usmeren *glavni udar*, koji uvek treba da bude izražen u manevru. On takođe smatra da napade u cilju zadobijanja dominantnog terena treba uglavnom usmeriti duž grebena koji vodi do dominantne pozicije, a ne uz uvale ili jaruge koje izvode do tog položaja. Napadom duž grebena napadač zadobija više zemljišta za uspešnije osmatranje i postavljanje jedinica vatrene podrške. Postavljanju granica prilikom određivanja oteka ili zone dejstva mora se pokloniti velika pažnja. To mora biti izvršeno tako da olakša manevr i osigura uključenje dominantnog terena ili nekog drugog ključnog objekta, u zonu dejstva jedne jedinice. Ako je granica između dva bataljona povučena povrh kose (duž kose), koja je sama po sebi dominantan teren, svakako, neće biti jasno ko odgovara za tu kosu.

Po oceni pisca, razlog za zapažene greške leži u neshvatanju osnova koje je on razmotrio. Pisac smatra da, kao prvo, postoji pogrešno mišljenje da pešaci sami zadobijaju vatrenu premoć, što je posledica nedovoljnog razumevanja temelja same organizacije Armije SAD. »Svakako«, kaže pisac, »ja cenim važnost uloge pešaka, ali njegova prvenstvena dužnost nije postizanje vatrene nadmoćnosti. Njegov prvenstveni zadatak je da ubije neprijatelja (pojedince) preciznom vatrom. Pešadiska vatra doprinosi postizanju va-

trene nadmoćnosti, naročito na bliskom ostojanju, ali se ona, uglavnom, postiže većom upotrebom jedinica za vatrenu podršku ili druge raspoložive podrške, ili vlastitom artiljerijom, tenkovima, ili avijacijom — u sadejstvu sa vatrom *vezujućih* ili *manevrujućih* elemenata. Kao što naša artiljerija, tenkovi ili naša vazdušna podrška ne mogu da ispune taj zadatak sami, to ne može postići ni naš pešak.»

Druga praznina, prema piscu, koja postoji kod mladih rukovodilaca koji ne shvataju u potpunosti principe napada i životnu važnost terena, jeste tendencija da se pristupa *frontalnim napadima*, umesto da se teži manevru na bokove neprijateljskih položaja. Frontalni napadi se moraju izbeći gde god je to moguće. Oni su skupi i ne daju punu mogućnost upotrebe svih sredstava kojima komandant raspolaže.

*

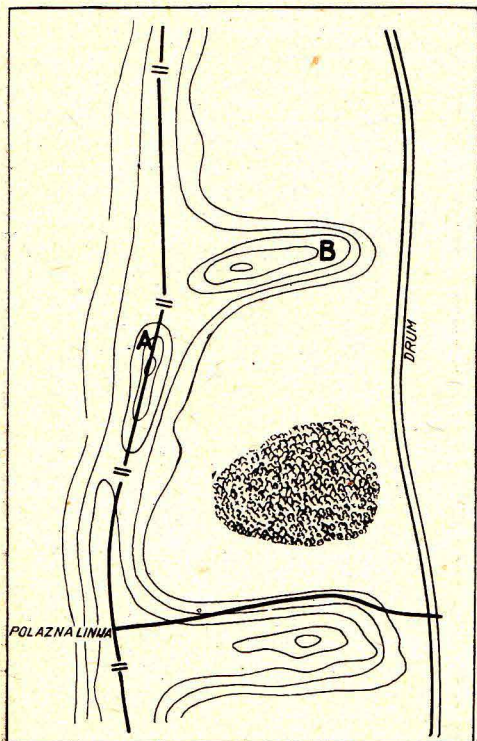
General Kolins zatim prelazi na konkretan problem koji je zapazio pri obilasku jedne divizije u toku obuke. Cela ta stvar je pretstavljena na *skici 1* koja i pokazuje dotični teren. Leva granica za četu, naznačenu za ovaj zadatak, bila je povučena po vrhu, duž dominantne kose. Zadatak čete je bio da zauzme brežuljak »B« na severnom delu ovog brda (kose), a polazna linija je bila na južnom kraju. Videći ovako postavljen zadatak pisac se zapitao:

»Ako bi se komandir čete stvarno susreo sa ovakvim problemom, zašto bi on ovako zemljište koristio tako da ne može manevrovati, te da mu preostane samo izvršenje frontalnog napada *uzbrdo* — prema objektu gde se neprijatelj ukopao. I to, preko sasvim otkrivenog zemljišta...«

»Šta je tu komandir čete mogao da učini? On je odredio dva voda za napad; jedinicu za vatrenu podršku postavio je dobro na uzvišenje pozadi polazne linije — kao što je i trebalo; međutim, tada je svoja dva voda poveo u frontalni napad *uzbrdo!* U stvarnoj borbi, njegova bi jedinica svakako dobila teške batine.«

Pisac zatim analizira tu istu situaciju i ukazuje na ono što bi ovde moglo da se podvrgne izvesnoj promeni, te kaže: »Osnovna pogreška je u tome što niko nije odgovoran za zauzimanje glavnog prevoja (i kose) na levom boku. Kao što je prethodno bilo urađeno (sa deobom brda

na oteke dve različite čete), svaka četa je za neobuhvatanje brda mogla da se izgovara ovim rečima: »Pa, druga četa je imala to da uradi...«

Skica 1

»Ako je četa, s obzirom na njen zadatak, dostigla šumu (pokazanu na skici), i ako bi se desilo da je ta šuma u Koreji — dok bi se Kinezi postavili zapadno, na kosi, šta bi se tada dogodilo našoj četi? Ona bi sigurno pretrpela teške gubitke. Sve što je trebalo uraditi da bi zadatak bio dobar jeste da se leva granica bataljona pomeri ulevo, tako da čitava kosa na levom boku bude uključena u otek čete predviđene za ovaj zadatak.«

Prema piscu, komandir čete u ovom slučaju ima dva izbora za izvršenje napada. On može usmeriti svoj glavni napad uglavnom niz kosu, ili može koristiti drum da bi zahvatio položaj sa istoka; no, pisac ne misli da bi ovo drugo bilo vrlo uspešno. Poslednje što bi trebalo da učini jeste da svoj glavni napad usmeri pravo

preko otvorenog zemljišta i uzbrdo prema neprijatelju. Pisac smatra da bi komandir čete, »ako je razmislio svojom glavom«, u početku upotrebio samo prvi vod, »i samo prvi«, da pronade i upozna neprijatelja i da ga natera da se otkrije, pošto bi prethodno ustanovio ima li neprijateljskih delova u šumi ispred njega. A zatim, ako je moguće, neprijatelja bi trebalo vatrom prikovati za zemlju. Pisac, zatim, nastavlja:

»Pretpostavljam da bi komandir čete rekao komandiru drugog voda: »Sada od vas zavisi naša pobjeda. Vi treba da zauzmete najpre nižu kosu, a zatim malu čuku (kota »A« — pokazana na skici 1), tako da mogu što pre uputiti napred svoju jedinicu za vatrenu podršku sa sadašnjeg položaja. Pošto ovladate tom čukom, želim da navalite punom snagom niz tu kosu, tako da udarite neprijatelja u desni bok. A ako neprijatelj ispolji jače dejstvo protiv vas, ja ću imati na raspoloženju treći vod, koji će vas slediti na 300 jardi⁷⁾, ne otkrivajući se što je duže moguće. Kada se budete u potpunosti angažovali u borbi, treći vod će biti spreman da zaočede vaše levo krilo, tako da, ako je to neophodno, možemo neprijatelja ponovo udariti u njegov desni bok i pozadinu. Jedinica za vatrenu podršku sa početnog vatrene položaja na brdu iza same polazne linije, podržaće borbeni deo koji pronalazi i upoznaje neprijatelja, a koji će takođe biti spreman i da podrži manevrujući borbeni deo. Ali trenutno nikako ne želim da ta jedinica dejstvuje prema čuki »A«, ukoliko to nije apsolutno neophodno, jer se radi o zamisli da se neprijatelj koncentriše na tu šumu ispred našeg fronta. Čim se čuka »A« zauzme, želim da se najmanje polovina jedinice za vatrenu podršku prebaci tamo po delovima, kako bi u toku juriša na položaj »B« mogla dejstvovati bočnom vatrom...«

»Pošto je komandir čete izdao neophodno naređenje komandirima rezerve i voda oruđa«, nastavlja general Kolins, »verujem da bi on naredio i komandiru prvog voda da ne kreće svoj vod preko čistine iza šume, pre nego što bi se dao znak da je čuka »A« zauzeta. Prvi vod ne bi pošao napred pre nego što bi svoj napad koordinirao sa jurišom manevrujućeg voda i sa vatrom jedinice za vatrenu podršku. Ta je koordinacija nužna. Samo se po sebi razume da bi komandir čete

⁷⁾ oko 270 m.

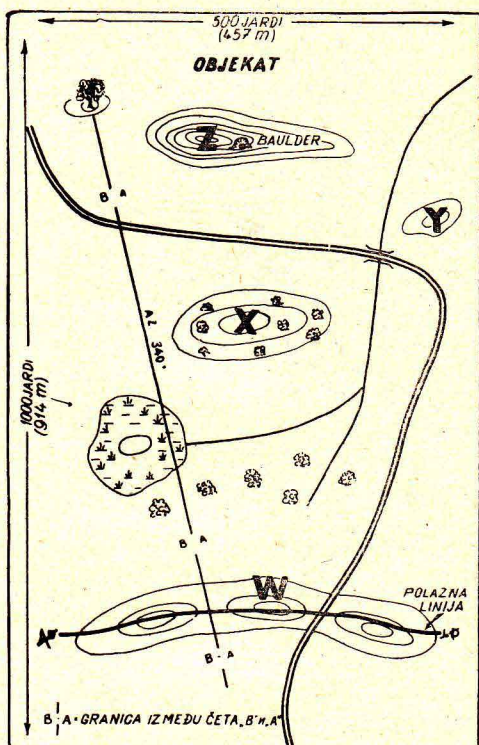
sa komandantom bataljona preduzeo potrebne mere za artiljerisku i minobacačku vatru, a postarao bi se i za istaknutog artiljeriskog osmatrača, kako bi vatra bila što efikasnija. Drugačije rečeno, komandir čete ne bi pokušavao da postigne vatrenu nadmoć nad neprijateljem samo upotrebom puščane vatre. On se mora prvenstveno osloniti na podršku teških oruđa — minobacača, artiljerije, tenkova i, ako je to neophodno, avijacije, da bi slupao neprijateljski položaj pred sam polazak u odlučan napad.«

Pisac smatra da je situacija koju je izneo, odličan primer tesnog odnosa manevra i terena. Sa promenom granice, kako je to pisac označio, komandir čete je, logično, u potpunosti odgovoran za ovladavanje pojedinim delom zemljišta — umesto da se smatra samo delimično odgovornim za to.

Pisac dalje iznosi i drugi primer koji, po njegovom mišljenju, živo ilustruje zapažanje da mnogi mladi rukovodioci nisu savladali osnovne principe taktičke doktrine Armije SAD. Situacija se odnosi na postupak jednog mladog oficira koji je sa grupom podoficira izvodio vežbe na reljefu (skica 2). Pisac pritom kaže:

»U radu ovog mladog oficira najviše me je začudilo to što on nije poklanjao pažnje analizi terena. Razrađujući četni zadatak, on ga je svojim slušaocima ovako izlagao: »Pre svega, vi ste u ulozi komandira čete. Dospeli ste ovdje do kose »W«, a u narednjima je naznačeno da je ovo vaša polazna linija. Sada treba da prođete kroz drugu četnu, koja se već nalazi na položaju na kosi »W«. Breg »Z« pretstavlja položaj koji treba da zauzmete i zato sada stvarate plan za napad. Ova kota pozadi polazne linije je pogodno mesto za izradu plana za napad. Vi se odlučujete da stavite dva voda u napad, s tim da prvi vod zauzme desnu polovinu brega »Z« (od ogranka istočno od Bauldera), a drugi da zauzme njegovu levu polovinu. Zadržaćete jedan vod u rezervi, a imate i vod teških oruđa (za podršku) na ovoj koti.« Zatim je mladi oficir odmah nastavio da izlaže detalje nekih stvari kao što su: pokret jedinice unapred, izviđanje, itd. — Sa ovim brbljanjem nikako nije prestajao sve dok su ga njegovi ljudi slušali. U pronalaženju zaista najboljeg načina za izvršenje svog zadatka on nije vodio računa o analizi terena. Radio je istu staru stvar koju sam video i kod mnogih drugih, a koja se sastojala u ovo-

me: prepoloviti položaj (koji je trebalo zauzeti) i napasti ga sa dva voda, staviti jedan vod u rezervu, a oruđa za vatrenu podršku postaviti pozadi. Time je

Skica 2

potpuno izgubio iz vida srž čitavog problema — neophodnu analizu terena i korišćenje te analize u donošenju svog plana za napad...«

»U analizi terena i situacije u kojoj se našao ovaj mladi oficir«, nastavlja pisac, »prva stvar koja mi je pala na pamet bila je da je objekat⁸⁾ bio dosta veliki brežuljak sa otvorenim prilazima (kao što je pokazano na skici) i prilično strmom padinom prema drumu. Pomislio sam u sebi: da bih mogao zauzeti objekat, moram prethodno ovladati manjim bregom (»X«)

⁸⁾ U vojnoj terminologiji Armije SAD, objekat označava onaj deo terena koji ima presudan značaj za izvršenje zadatka; u ovom slučaju, ovaj objekat »Z« je konačni cilj čete.

koji leži između mene i mog objekta. Ali zasada još ne znam da li na njemu ima neprijatelja. Pošto zauzmem breg »X«, da li treba da izvršim frontalni napad na objekat? Svakako ne, ako to mogu izbjeći. Kako bih tada mogao manevrovati? Kako bi bilo da iskoristim potok na desnoj strani? Da bih to uradio, moram zauzeti ovu malu čuku (»Y«) blizu mosta, ukoliko nije u zoni dejstva susedne čete. Ali ako jeste, tražicu da komandir te čete njome svakako ovlada. Pritom se neću isuviše angažovati pre no što saznam da su te dve uzvišene tačke obezbeđene (breg »X« i čuka »Y«). Ako bih mogao da upotrebim svoj manevrujući vod niz potok, prema istočnoj padini brežuljka koji je moj objekat, mogao bih udariti na breg sa mnogo blažih padina na tom boku, umesto da jurišam sasvim frontalno prema neprijatelju. Na taj način ću koristiti jedan od svojih vodova, polazeći sa linije polaska, i zauzeti breg »X«, raščišćavajući svaki otpor koji bi mogao biti na putu. Moj manevrujući vod neće uopšte upotrebiti vatru, ako može i bez nje da prođe. Ljudstvo će se kretati duž potoka prikriveno, tiho privlačeći što manje pažnje, sve dok se ne omogući napad s boka — u odnosu na objekat. Jedan moj streljački vod će biti u rezervi. Ne želim da ga upotrebim pre nego što to bude neophodno, tako da ću ga imati pozadi polazne linije, sve dok čuka »Y«, desno od mene, ne bude zauzeta. Tada će moja rezerva nastupati pozadi manevrujućeg voda i biće spremna: ili da prođe kroz manevrujući vod — ako to zahteva situacija — ili će nastaviti sa obuhvatom objekta radi napada na neprijatelja iz pozadine. Taj rezervni vod takođe mora biti pripreman na mogućnost protivnapada u desni bok manevrujuće snage...«

»Pošto je završen plan za moja tri osnovna elementa — za moje streljačke vodove«, nastavlja pisac, »sada pristupam organizaciji upotrebe svoje jedinice za

vatrenu podršku. U početku postoji samo jedno mesto za vatreni položaj jedinice za vatrenu podršku i to na bregu »W«, a kasnije se može premeštati unapred, prema bregu »X« i čuki »Y«. Po završetku plana za vatrenu podršku, želim takođe da preduzmem mere za artiljerisku i minobacačku podršku, te ću pitati svog komandanta bataljona šta mogu da dobijem na svom frontu. Svoje ljude ne želim da izložim preko ovog otvorenog prostora bez zavese od dima. Ako bi oni bili izloženi bez dima, naši gubici bi bili vrlo veliki.»

Pisac zatim ističe da bi predvideo i traženje avijacije, ukoliko minobacači, mitraljezi i artiljerija ne postignu vatrenu premoć. Ovo ističe kao važno i zbog toga što naglašava potrebu uvežbavanja mlađih starešina po pitanjima traženja vazdušne podrške.

Pri zaključku, pisac naglašava da ova kva odluka kakvu je on izneo, ne mora biti jedina niti najbolja i da on uopšte ne misli, izlažući ove principe, da postigne neku vrstu šablona. On svaki šablon odbacuje, ali teren se mora uvek temeljno analizirati — u cilju korišćenja njegovih prednosti, a ove analize treba da budu tesno povezane sa principima napada i organizacije Armije SAD.

General Kolins završava ovim rečima:

»Kad odem na teren radi inspekcije, naročito želim da vidim šta vodovi, čete i bataljoni rade u okviru taktike. Ako jedan oficir ne zna kako se komanduje bataljonom, on nikad neće moći komandovati pukom, divizijom ili armijom. Ako, pak, može da komanduje bataljonom, moći će i sa svim drugim, zato što komandant bataljona u svojoj komandi ima ustvari sve što i komandant armije.

Ako izgradimo dobrog komandira voda, komandira čete i komandanta bataljona, garantujem da ćemo imati dobre divizije, a isto tako i dobru armiju.«

R. V.

General Eli:

POUKA KOJU TREBA IZVUĆI IZ OPERACIJA 1940¹⁾

General Eli, sadašnji načelnik Generalštaba francuskih oružanih snaga, napisao je ovaj članak pre svog naimeno-

¹⁾ »La leçon qu' il faut tirer des opérations de 1940«, par le general Ely, *Revue de défense nationale*, decembar 1953.

vanja na ovaj najodgovorniji položaj u Armiji, sa ciljem, kako sam kaže, da objektivno i iskreno izloži svoja razmišljanja o ratu i uzrocima poraza 1940 godine. kao i o poukama koje se iz toga mogu izvući za budućnost.

Po mišljenju pisca, francuski poraz

1940 bio je, pre svega, neizbežna posledica neravnoteže u pripremljenosti za rat i u raspoloživim snagama u datom momentu, u korist Nemaca. Francuzi su u pogledu priprema za rat bili u zakašnjenju više od pet godina i taj se gubitak vremena morao neizbežno platiti. Međutim, uzrok poraza ne leži samo u zaostalosti priprema za rat, već dobrim delom i u karakteru francuske ratne doktrine, koja nije odgovarala formi rata — nametnutog od strane neprijatelja — ni uslova pod kojima je bila primenjivana u toku čitavog njegovog trajanja.

Francuska je u toku tog kratkog perioda trajanja rata i vođenja operacija 1939—1940 primenivala izrazito defanzivnu strategiju. Pisac poriče postojanje neke francuske ofanzive u Belgiji, početkom operacija maja 1940, i tvrdi, da »Dilski manevar« Severne grupe armija nije ni u kom slučaju, ni po svom cilju ni po formi izvođenja, imao ofanzivan karakter. Cilj ovog manevra je bio čisto defanzivnog karaktera — premeštanje levog krila bitačnog poretka za oko 100 km više na istok, da bi se uspostavio povoljniji odbranbeni raspored na liniji Anvers — Dil — Namir. To što je ovaj manevar na kraju doveo do bitke u susretu ne menja suštinu njegovog defanzivnog karaktera, jer francusko komandovanje niti je ovu bitku predviđalo, niti je istu želelo.

Francuskom strategiskom doktrinom iz 1939—1940, po mišljenju pisca, potpuno je dominirala ideja neprekidnog fronta, i to ne samo između švajcarske i belgiske granice (linija »Mažino«), već od Švajcarske, sve do mora koji bi ojačao francuski raspored u toku celog rata. U tom cilju je i bio preduzet navedeni »Dilski manevar«, da bi se dobio kraći i pogodniji neprekidni front severno od linije »Mažino«. Pa čak i posle prvih neuspeha, francuska Vrhovna komanda je uporno nastojala da ih parira uspostavljanjem neprekidnog fronta na Somi i Eni, angažujući za to jedinice skinute sa istoka, umesto da od njih obrazuje jaku strategisku rezervu, odnosno manevarsku masu. Izgleda da je »mit« neprekidnog fronta takoreći izbrisao pojam strategiske rezerve, tog bitnog elementa svakog poretka, bilo defanzivnog ili ofanzivnog, koji jedino može obezbediti komandovanju mogućnost manevrovanja i preuzimanja inicijative u vođenju operacija. Zbog toga se i dogodilo da kada su Nemei 5 juna otpočeli svoju drugu

ofanzivu, Francuzi su im mogli suprotstaviti samo jedan prividan neprekidni front pozadi kojeg praktično nisu imali nikakvih rezervi.

Međutim, to ne znači da unapred treba osuditi i negirati celishodnost neprekidnog fronta, jer on može olakšati izvođenje manevra i obezbediti komandovanju izvesnu slobodu duha i akcije. Međutim, sistematsko nastojanje za uspostavljanjem neprekidnog fronta, ako isto ima za posledicu žrtvovanje manevarske mase i rezervi, opasno je i negativno.

Težnja za neprekidnim frontom dovela je ne samo do linearne strategije već i do linearne taktike. I kod taktike je za račun neprekidnosti fronta i stvaranja neprekidne frontalne zaprečne vatre žrtvovana dubina taktičkog rasporeda i postojanje potrebnih taktičkih rezervi. Ni u taktici ni u strategiji nije dovoljno shvaćena važnost manevra koji treba da dominira, a izgubljeno je iz vida da i odbrana treba da bude dinamična isto kao i napad.

Linearni strategijski i taktički raspored i nepostojanje ili slabost snaga sposobnih za manevrovanje doveli su do krutosti i nepokretnosti celokupnog odbranbenog sistema i na taj način oduzeli odbrani karakter svake aktivnosti. A ovakav izrazito statički karakter odbrane doveo je do prekomerne osetljivosti celokupnog njenog sistema. Pošto je ovakva odbrana (bez dubine i sa slabim rezervama) počivala na frontalnoj zaprečnoj vatri, svaki element borbenog poretka držao se samo dotle dok su se držali susedni elementi. Niko od njih nije bio taktički samostalan i čim bi neprijatelj izvršio proboj na ma kojoj tački fronta, ceo odbranbeni sistem bio je više ili manje neposredno ugrožen. Jedinji spas je bio u tome da se po svaku cenu ponovo uspostavi neprekidnost fronta. A ovo se, zbog nedostatka strategijskih i taktičkih rezervi, moglo ostvariti samo ispravkama rasporeda, odnosno pregrupisanjem snaga, za šta je bilo potrebno vreme koje je uvek nedostajalo. I baš taj nedostatak potrebnog vremena bio je stalni kamen spoticanja francuske odbrane.

Ovakva statička odbrana nije odgovarala dinamičnosti koju je napad ponovo dobio blagodareći tenkovima i podršci avijacije. Masovno, veoma brzo i skoro neprekidno dejstvo avijacije u cilju podrške trupa na zemlji, zatim masovna upotreba tenkova, veština u brzom savladivanju rečnih prepreka, a naročito ofanzivan duh

komandnog kadra i trupa, promenili su iz osnova tok i tempo bitke i dali su operacijama karakter munjevitog rata. Pred ovakvim napadom, čiji su se: snaga, prostranstvo i zamah toliko razlikovali od onog kome bi se francuska odbrana mogla suprotstaviti, ceo odbranbeni sistem, nesposoban za izvođenje brzih, smelih i zamašnih manevara, potpuno je otkazao. Gde god bi neprijatelj snažno napao, uspevao bi skoro sigurno da probije odbranbeni raspored i da u stvorene brešve ubaci oklopne jedinice koje su braniocima napadale sa leđa — pre nego što su mogli da se povuku ili da uspostave novu odbranbenu liniju. Nikakvo protivdejstvo nije bilo moguće, a kada je i bilo pokušano, uvek je bilo u zakašnjenju i pretrpelo neuspeh.

Pisac ističe da uspesi Nemaca nisu bili posledica njihove nadmoćnosti u snagama i sredstvima i da su oni, bez obzira na ukupne snage angažovane na ratištu, uspevali da sa relativno slabim, ali strahovito dinamičnim snagama, probiju front branjen i jačim snagama. Stvarni uzrok pobede jedne i poraza druge armije leži u činjenici da one prema svojim shvatanjima rata nisu pripadale istoj epohi. Francuska koncepcija rata i odbrane, zasnovana na iskustvima iz rata 1914—1918, nije vodila računa o izmenjenim uslovima u pogledu razvoja naoružanja i strategijskih i taktičkih mogućnosti napada i odbrane i bila je potpuno zastarela.

*

U drugom delu članka, pisac na osnovu analize pouka iz ovog neuspešnog rata izlaže svoje ideje o pripremama za rat i o duhu kojim treba da bude zadahnuta ratna doktrina. On na prvom mestu ističe da su miroljubive nacije, koje stupaju u rat tek kada im isti bude nametnut, uvek u podređenom položaju u odnosu na agresora, jer ovaj otpočinje rat sa materijalnom nadmoćnošću koja mu omogućava da vodi rat na svoj sopstveni način gde naturi svoju sopstvenu strategiju i taktiku.

Postavlja se pitanje, nastavlja pisac, da li se u ovakvim okolnostima može izgraditi pravilna i, za nametnuti rat, odgovarajuća ratna doktrina — bez obzira na to da li će ista biti defanzivna ili ne. Praćenjem razvoja ratne tehnike i zamišljanjem i proučavanjem svih mogućih formi jednog budućeg rata, može se donekle

doći do izvesnih pretpostava o karakteristikama i načinu vođenja tog rata, ali bez dovoljno realne i konkretne materijalne podloge. Zbog toga i ratna doktrina jedne miroljubive zemlje, bazirana samo na razmišljanjima i pretpostavkama o karakteru vođenja nametnutog rata i mogućih strategijskih i taktičkih dejstava agresora, nikada neće, ili bar neće u potpunosti, odgovarati stvarnom stanju stvari u početku rata. A ovo će iziskivati veću ili manju reorientaciju celog sistema nacionalne odbrane, kao i same ratne doktrine, u cilju prilagođavanja karakteru nametnutog rata. To bi omogućilo da se u početku izbegne poraz i da se kasnije preuzme inicijativa u operacijama i neprijatelju nametne svoj način ratovanja i svoja sopstvena strategija i taktika.

Zbog toga, kao osnovni faktor za uspešno vođenje nametnutog rata, pisac ističe sposobnost zemlje i njene armije da se brzo prilagode novom ratu u potpuno novoj strategiji i taktici koje im neprijatelj bude nametnuo. Ovo je od naročitog značaja kod armija i zemalja koje su neposredno ugrožene i koje ne raspolažu velikim prostranstvima državne teritorije koja bi im mogla (izvođenjem strategijske manevarske odbrane) obezbediti potrebno vreme za prilagođavanje i za preuzimanje inicijative. Međutim, jedan od osnovnih uzroka francuskog poraza pisac nalazi baš u nedostatku vremena i prostora za prilagođavanje nametnutom načinu ratovanja. S druge pak strane, pisac navodi da je ogromno prostranstvo SSSR-a omogućilo sovjetskoj armiji ne samo da se prilagodi novom načinu ratovanja, već i da kasnije preuzme inicijativu i nametne neprijatelju svoj način vođenja operacija.

Pisac podvlači da će u budućem ratu sposobnost prilagođavanja novom i nepoznatom bitu od mnogo većeg značaja, pošto će se fizionomija budućeg rata u daleko većim razmerama razlikovati od prethodnog — prošlog rata, nego što je to dosada u istoriji bio slučaj. Prošli rat je završen pre no što su praktično bili iskorišćeni pronalasci sa izvanrednom destruktivnom snagom. A postojeće mogućnosti za novim pronalascima i dalje su ostale ogromne. Bez obzira na to što će klasično oružje još dugo ostati u upotrebi, može se reći da budućnost predstavlja jednu *totalnu nepoznatu*. Budućim ratom može dominirati atomsko ili bakteriološko oružje. U isto vreme, taj rat mo-

že imati karakter pravog narodnog rata, u kome bi se svaki građanin napadnute države borio protiv agresora na mestu na kome se bude zatekao i sa oružjem kojim bude raspolažao. Ako se uspe da se pronade odbranbeno oružje koje bi bilo u stanju da na širokom pojasu zaustavi svaki avion i dirigovani projektil, napadnuti bi bio u mogućnosti da za izvesno vreme obrazuje neku vrstu neprekidnog fronta modernog tipa. Ili, nasuprot tome, ako bi protivnici uspeali da sa svojim modernim oružjem jedan drugom uzajamno unište industriju koja proizvodi ova nova oružja, to bi moglo dovesti do vraćanja unazad — u prošle ratne epohe, i to kako u oblasti taktike, tako i u oblasti strategije.

U vezi prednjeg izlaganja, pisac ističe da su pretpostavke o karakteru eventualnog rata u budućnosti, kao i karakteru strategije i taktike koje u tom ratu mogu biti primenjene, raznovrsne. A da bi se u datom momentu moglo brzo prilagoditi svakoj mogućoj situaciji novog rata, potrebno je da se Armija kroz svestranu obuku osposobi za brzo usvajanje svih tih mogućih formi novog rata. Potrebno je stvoriti prave moderne borbe — sposobne da razmišljaju, predviđaju i gledaju daleko unapred; borce koji znaju podjednako da rukuju kopljem, tenkom, ili ma kojim drugim modernijim oružjem. Ovo se postiže putem formiranja ljudi (na prvom mestu kadrova) gipkog duha i široke opšte i opštevojne kulture, koja im daje sposobnost za savladivanje iznenađenja kojima obiluje svaki novi rat, kao i za brzo prilagođavanje svakoj novoj situaciji. Na ovoj bazi treba da bude zasnovana celokupna vojna obuka i metodi nastave i komandovanja. Međutim, potreba i nastojanje da se gleda unapred i da se dođe do mogućnosti suprotstavljanja svim eventualnim novinama, ne sme ograničiti na »filozofiranje«, jer to dovodi do gubljenja veze sa stvarnošću i do apstraktnosti. Potrebno je da razmišljanja i predviđanja budu dopunjena tehničkom i taktičkom obukom kadrova i trupa, koja odgovara naoružanju sa kojim se u dotičnom vremenu stvarno raspolaze.

Da bi se obezbedilo brzo preduzimanje mera od strane svih starešina — u cilju prilagođavanja rada svojih jedinica

novim formama borbe i novopojavljenim borbenim sredstvima — potrebno je da taktička i strategiska doktrina budu zasnovane na širokoj decentralizaciji komandovanja koja obezbeđuje maksimalnu inicijativu starešina svih stepena. Pisac navodi da jedan od uzroka poraza 1940 godine leži i u strahovitog centralizaciji komandovanja, koja je gušila svaku inicijativu potčinjenih i nrisiljavala ih da za probleme koje su sami najbolje mogli rešiti čekaju odluke, odnosno naredenja, više komande, koja obično nisu stizala na vreme.

Pisac naročito naglašava da izučavanje istorije ratova predstavlja jedno od veoma efikasnih sredstava za uzdizanje opšteg vojnog kulturnog nivoa komandnog kadra i ističe da se veština ratovanja, kao i gipkost duha, potrebne svakom ratniku, pre svega, stiču izučavanjem dela velikih vojskovođa svih vremena. Međutim, pisac smatra da u programu francuskih vojnih škola istorija ratova ne zauzima pripadajuće mesto i da njeno izučavanje nije neposredno povezano sa izučavanjem taktike i strategije. Cili izučavanja istorije ratova nije u tome da se u njoj nađu potvrde i dokazi za sadašnju doktrinu i uputstva koja se u potpunosti mogu iskoristiti u sledećem ratu. To izučavanje istorije ratova treba postaviti na drugu osnovu, a glavne karakteristike te nove osnove ogledale bi se u proučavanju pojedinih rešenja ne samo u uslovima tadašnjeg vremena i naoružanja, već i u uslovima drugih epoha i drugačijeg naoružanja.

Iako su napred izneta razmatranja zasnovana na geografsko-strategiskom položaju Francuske, njenoj spoljno-političkoj situaciji i specifičnim uslovima izgradnje doktrine Francuske armije, ona mogu korisno poslužiti i za opšte proučavanje i rešavanje pojedinih strategičkih i taktičkih problema i u drugim specifičnim uslovima. Po našem mišljenju, sposobnosti komandnog kadra trupa za brzo snalaženje u svim predviđenim i nepredviđenim situacijama, kao i brzo prilagođavanje novim formama ratovanja i novim strategiskim i taktičkim postupcima, imaju veliki značaj za druge Armije.

Potpukovnik **Muralt**:

ŠVAJCARSKA I PARTIZANSKI RAT

U svom članku pod gornjim naslovom¹⁾ pisac iznosi svoja gledišta o tome da li bi Švajcarska, u slučaju potrebe i na koji način, trebalo da vodi partizanski rat na svojoj teritoriji.

Interesantno je napomenuti da se u zadnje vreme u stručnoj vojnoj literaturi na Zapadu sve više pojavljuju razni članci, predlozi i mišljenja o ulozi i značaju partizanskog rata. Armije pojedinih zapadnih zemalja unele su u posleratna izdanja svojih borbenih pravila posebna poglavlja o partizanskom ratu i pridaju mu sve veći značaj. U američkoj vojnoj literaturi, a delimično i u vojnoj literaturi ostalih zemalja, čije su snage učestvovalle pod zastavom OUN u Korejskom ratu, posebna se važnost pridaje partizanskom načinu vođenja rata i raspravlja se o raznim merama koje bi trebalo preduzeti u tom pogledu. Bivši nemački pukovnik Hans Joakim, u časopisu *Wehr Wissenschaftliche Rundschau*, opisujući svoja iskustva iz borbi protiv partizana, ističe da su akcije partizana u pozadini nemačkih frontova za vreme Drugog svetskog rata stavile nemačko rukovodstvo pred nerešiv problem. On podvlači da su danas svi vojni stručnjaci detaljno upoznati sa rezultatima partizanske delatnosti u toku Drugog svetskog rata i da se zbog toga, samo po sebi, nameće pitanje kako se u budućem ratu može parirati savremenoj partizanskoj borbi. Po njegovom mišljenju, razne formacije bezbednosti, policija i jedinice koje su Nemci sami organizovali na licu mesta u pojedinim okupiranim zemljama, niti su se pokazale kao pogodne, niti su imale uspeha u borbi protiv partizana.

Pisac, uglavnom, orijentiše svoja razmišljanja na Švajcarsku i da bi dokazao kako zemljište u njoj ide u prilog organizovanju, u slučaju potrebe, partizanskog rata na njenoj teritoriji, on citira primer Koreje. Poznata je činjenica da je u početku rata u Koreji 80.000 Severnokorejaca, dobro naoružanih i opremljenih, ostalo prikriveno u pozadini snaga Ujedinjenih nacija. Zahvaljujući brdovitom i

ispresечanom zemljištu Koreje, ovi su gerilci uspeali da nanesu velike gubitke snagama Ujedinjenih nacija, kako u ljudstvu tako i u materijalu. Na osnovu ovog primera pisac zaključuje da planinsko i brdovito zemljište omogućuje vođenje partizanskog rata.

Pisac ujedno navodi da se ranije, pre Drugog svetskog rata, prilikom izrade i postavljanja plana odbrane jedne zemlje, mislilo samo na regularne, operativne snage. Međutim, posle rata se došlo do ubeđenja da se pri izradi ovakvog plana mora misliti i na organizovanje pokreta otpora koji, i sam za sebe, a naročito u saradnji sa regularnom armijom, može pružiti neocenjive koristi. U Švajcarskoj zastupaju ovo mišljenje i najviši vojni autoriteti.

Da bi se partizanski rat uspešno vodio, po mišljenju pisca, potrebno je još u vreme mira izvršiti pripremu oko njegove organizacije. Treba se koristiti bogatim iskustvom iz dosadašnjih partizanskih ratova i još sada odrediti podesne i odlučne vođe i predvideti provizornu organizaciju grupa. Prilikom izbijanja rata, svi ljudi, određeni za partizane, bez obzira na kakvom se mestu ili dužnosti nalazili, imali bi da pristupe izvršavanju određenih zadataka tamo gde su raspoređeni još u doba mira: u armiji, teritorijalnoj službi, protivavionskoj zaštiti, pozadinskoj službi, odnosno tamo gde to bude već određeno. Njihova bi akcija imala da otpočne tek kada se nađu iza neprijateljskih linija, u njegovoj pozadini, ili kada to bude izričito naredeno.

Po mišljenju pisca, još za vreme mira treba otpočeti sa specijalnom obukom ljudstva određenog za partizanski rat, naročito rukovodilaca. Ujedno je potrebno pripremiti oružje, opremu, municiju i hranu za vođenje ovakvog rata i sve to smestiti u dobro skrivena skladišta. Mesta tih skladišta moraju ostati u tajnosti do početka rata, a tada ih saopštavati samo malom broju najpoverljivijih ljudi.

Dalje, pisac navodi da treba praviti razliku između onih partizanskih grupa koje su još za vreme mira određene da u pozadini neprijateljskih linija otpočnu partizansku borbu i jedinica regularne armije koje bi u toku rata bile, za kraće

¹⁾ Der Partisanenkrieg und seine Bedeutung für die Verteidigung der Schweiz — von oberstlt. Muralt, *Der Schweizer Soldat* № 21, 22, 23 i 24/53.

ili duže vreme, otsečene i na taj način prinuđene da nastave sa gerilskim ratovanjem, i to tamo gde se trenutno budu zatekle. Ponekad će biti potrebno da se pojedinci, pa čak i veće grupe partizana, da bi došli u pozadinu neprijatelja u cilju izvršenja raznih zadataka, moraju poslužiti infiltracijom kroz neprijateljske linije, pa čak i spuštanjem iz vazduha.

Kod organizacije pokreta otpora pisac razlikuje partizanske jedinice koje se mogu predvideti još u doba mira (kao i njihova oprema, naoružanje i obuka), od grupa ili jedinica partizana koje se tek u toku rata, razvojem vojno-političke situacije, stvaraju organizaciju i povezuju u jedan opšti pokret otpora. On, dalje, navodi da postoji više načina za stvaranje grupa otpora. U vezi s tim, danas u Švajcarskoj postoje i različita gledišta u pogledu njihove organizacije i upotrebe. Jedni zastupaju gledište da bi već sada, u doba mira, trebalo izvršiti sve pripremne radnje oko njihove organizacije, dok drugi veruju da će Armija sa svojim pomoćnim službama biti u stanju da se sama suprotstavi eventualnom neprijatelju i misle da bi ovu organizaciju trebalo odložiti i ostaviti je tek za momenat kada se za partizanskim jedinicama ukaže potreba.

U pogledu specijalne obuke budućih partizana, trebalo bi, po mišljenju pisca, obratiti naročitu pažnju na vežbanje u sledećem: izvidanju, osiguranju i osmatranju u svakoj situaciji; u korišćenju, utvrđivanju i maskiranju zemljišta; u zaklanjanju od svakog neprijateljskog osmatranja sa zemlje i iz vazduha; u borbama noću, u šumi i u naseljenim mestima. Posebnu pažnju treba posvetiti iz-

viđačkoj i obaveštajnoj službi, kao i pravilnoj upotrebi sredstava za vezu; zatim u brzom postavljanju protivtenkovskih i minskih prepreka na putevima, kao i brzom uklanjanju neprijateljskih prepreka svih vrsta. Pravilno zamišljene i dobro pripremljene vežbe sa iznenadnim napadima ili prepadima, sa uništavanjem neprijateljskih komandnih mesta, uporišta, centrala za vezu, skladišta, električnih centrala, hidrocentrala, raznih vozila, vozova, železničkih uređaja i raznih drugih objekata, mogu vrlo korisno da posluže. U svim tim vežbama dolazi do izražaja lukavstvo, preračunavanje spoljnog izgleda, preoblačenje, iznenadno pojavljivanje, brzo nestajanje, izvođenje akcija u tišini i dr. Vrlo je važna činjenica poznavati svoje oružje i borbene metode neprijatelja. U mnogim prilikama će jako dobro poslužiti poznavanje jezika neprijatelja.

*

U svome izlaganju pisac članka na prvo mesto ističe zemljište kako bi dokazao da su zemlje planinskog karaktera naročito pogodne za vođenje partizanskog rata. Međutim, naše je mišljenje da to nije u potpunosti tačno. Pogodno zemljište svakako olakšava vođenje ovog rata, ali ono nije i uslov. Primeri iz Narodno-oslobodilačke borbe u Jugoslaviji ukazuju na mogućnost da se partizanska borba može uspešno razvijati i na ravničastom zemljištu.

Ostala pitanja koja pokreće pisac usko su vezana sa karakterom organizacione strukture oružanih snaga Švajcarske, te ne mislimo da dajemo neke posebne analize i kritičke primedbe.

N. G.

Major Skoter: ZA BOLJU FORMACIJU PEŠADISKE DIVIZIJE¹⁾

Britanski major Skoter, na osnovu ličnih iskustava iz rata u Koreji, iznosi svoja zapažanja o dosadašnjoj formaciji pešadiske divizije, kojoj je, zbog uvođenja velike motorizacije, što je paradoksalno, pretila opasnost da postane nepo-

kretna. On kaže da je za poslednje dve godine mnogo pisano o nedostacima formacije, kao i da su sada sprovedena izvesna smanjenja u sastavu pozadinskih delova kako kod pešadiske tako i kod tenkovske divizije. Međutim, u sastavu boračkih delova već godinama nije ništa menjano. Ovde pisac naročito upozorava na tačnost tvrdjenja američkog pukovnika Maršala, da u borbi stvarno učestvuje samo 15—20% boračkog sastava,²⁾ kao i to da savremeni boj zahteva veću pokretljivost i elastičnost jedinica. Zato na traži

¹⁾ Streamlining the Infantry Division, by Major W.N.R. Scotter, *Journal of Royal United Service Institution*, novembar 1953, London.

²⁾ *Men Against Fire* (»Ljudi protiv vatre«), izdanje »Vojnog dela«, 1951.

da se izvrši detaljna analiza svih jedinica od streljačkog odeljenja i voda do divizije, pa tek onda da se odredi potreban sastav njihovih pozadinskih delova.

U prvom svetskom ratu, kaže dalje pisac, imali smo četvornu formaciju, ali se, zbog teškoća u komandovanju, naročito posle uvođenja motorizacije, prešlo na trojni sastav. Međutim, uvođenjem radija pokazalo se da je moguće komandovati i sa više od tri potčinjena.

Streljačko odeljenje, kaže pisac, sada ima komandira i 8 do 9 boraca sa 1 lako-automatskim oruđem, tako da komandir može obrazovati 2 streljačke i 1 lako-automatsku borbenu grupicu. Iskustvo je pokazalo da je to u borbi retko rađeno. Naprotiv, često se dešavalo (obezbeđenje u pokretu, na mestu i dr.) da se odeljenje moralo deliti na grupice od po 4—5 boraca, što je izazivalo nezgode u komandovanju. Naprimera, u odbrani, na širokom frontu, dodeljeni pretereni se bolje brani sa dva odeljenja od po 5, nego jednim od 10 boraca. U napadu pak, odeljenje od 5 ljudi predstavlja dvaput manji cilj, a u pogledu vatre daje skoro isti efekat kao i odeljenje od 10 boraca. Stoga pisac predlaže da streljačko odeljenje bude od svega 5 ljudi.

Streljački vod sada ima 3 streljačka odeljenja od po 10 ljudi i komandu voda sa minobacačem i protivtenkovskim oruđem. Pisac smatra da komandir voda pri ovakvoj formaciji nije u mogućnosti da racionalno upotrebi svih 30 boraca. U napadu su normalno dva odeljenja napred, a treće je pozadi. U odbrani je komandir voda dosta skučen s obzirom da ima samo 3 automatska oruđa i da je nezgodno deliti odeljenja. Stoga pisac predlaže da u vodu bude 5 odeljenja od po 5 ljudi plus komandni deo, kao što je gore izloženo.

Ovakav sastav voda povećava elastičnost kao i vatrenu moć. U napadu će redovno imati 2—3 odeljenja u prvom borbenom redu, a ostatak u rezervi. Komandiri odeljenja će čvršće držati svoje borce u ruci, jer neće imati potrebe da ih dele. Sem toga, obuka komandira odeljenja biće lakša, što je vrlo važno za današnje trajanje vojničkog roka.

Za *streljačku četvu* pisac traži 4 voda, koji pružaju dovoljno elastičnosti kako u napadu tako i u odbrani, dok bi 5 vodova

bilo mnogo, jer komandir mora da bude u savremenom boju mnogo više napred nego što se to obično misli. Stoga pisac predlaže četvu od 4 voda po 5 odeljenja od po 5 ljudi, što u odnosu na dosadašnji sastav čini ukupno povećanje od 16 ljudi na četvu.

Streljački bataljon, koji danas ima 4 streljačke i 1 četvu za podršku, pisac smatra dobrim, jer ovakav sastav omogućava potrebnu elastičnost. Bataljon od 3 streljačke čete bio bi slab, a od 5 glomazan. Isto tako, bataljon od samo 5 streljačkih četa, gde bi svaka četa imala svoje delove za podršku, ma koliko bio na prvi pogled privlačan, nezgodan je u pogledu koncentracije vatre oruđa za podršku.

Streljačka brigada (puk) predstavlja za pisca najtugaljivije pitanje. On navodi da su Nemci pred kraj rata imali po 5 do 7 bataljona neposredno pod komandom divizije, dakle, bez pukovskih štabova. Ovakvo sastavljene divizije bile su veoma lake za manevrovanje i efikasne u borbi. Stoga pisac smatra da iz formacije treba izbaciti brigadne odnosno pukovske štabove.

Na ovaj bi se način uštedelo za svaki štab brigade oko 130 oficira, podoficira i boraca, kao i 40 automobila, što na diviziju iznosi oko 390 ljudi i 120 automobila, ne računajući ljudstvo i sredstva za vezu.

Usvajajući diviziju bez brigadnih štabova, pisac postavlja pitanje sa koliko bi bataljona mogao štab divizije neposredno komandovati, kao i koliko je potrebno bataljona pa da pešadiska divizija bude dovoljno efikasna. Pozivajući se na iskustva iz rata, on ističe da su divizije od 3 brigade najčešće imale po 2 brigade u I ešelonu, a ove po 2 bataljona u svom I ešelonu, tj. da su retko divizijski objekti za napad bili širi nego što je to odgovaralo moći 4 bataljona u I ešelonu sa 2—3 bataljona u rezervi. Prema tome, divizija bi mogla da ima najmanje 6, a najviše 9 bataljona. S obzirom da bi 6 bataljona očevidno bilo malo, a 9 mnogo, pisac smatra da bi divizija od 7 bataljona predstavljala najbolje rešenje. Komandant divizije obavezno treba da ima svog zamenika, koji se u borbi može po potrebi koristiti za komandovanje delom diviziskih snaga, te mu zato treba predvideti i potreban deo štaba.

U vezi sa smanjenjem broja bataljona, pisac predlaže srazmerno smanjenje i divizijske artiljerije, inženjerije i tenkova, kao i pozadinskih organa, ali za ovo ne daje konkretne predloge.

Na osnovu izloženog, pisac smatra da bi se brojno stanje divizije smanjilo naj-

manje za 2.200 ljudi i 430 automobila; divizija bi postala pokretljivija, elastičnija, a i efikasnija, jer bi se i njena moć bliske vatre povećala, s obzirom da bi svaki streljački vod imao po 5 lako-automatskih oruđa umesto dosadašnja 3.

M. P.

Major **Harold Dajk:**

OKLOPNI KORPUS I OKLOPNA ARMİJA¹⁾

U poslednje vreme se u američkim vojnim časopisima sve više pojavljuju glasovi koji traže da se nađu korisnije forme za upotrebu moderne tehnike koju oružanim snagama stavlja, odnosno može da stavi, na raspoloženje jako razvijena vojna industrija SAD. Pri tome nisu zaboravljene ni oklopne jedinice.

Pisac članka pod gornjim naslovom se žali da se danas u američkim vojnim školama predaje, a u praksi i sprovodi, doktrina kojom nisu do maksimuma iscrpene velike mogućnosti masovne upotrebe oklopnih jedinica, već se razmatraju samo poljske armije koje se sastoje iz armiskih korpusa, u kojima odnos oklopnih i pešadiskih divizija iznosi otprilike 1:3.

Istina je, nastavlja pisac, da su korpusi ovakvog sastava u Drugom svetskom ratu postigli velike uspehe, ali ne treba zaboraviti da ove uspehe u prvom redu treba pripisati greškama Hitlera i iscrpenosti nemačke vojske.

Vodeće građanske i vojne ličnosti uviđaju problematičnost namere da se mase Istoka pobeđe načinom borbe u kojoj su one očigledno nadmoćnije tj. da se »gomile presretnu sličnim gomilama«. Kvalitativnija američka oprema može se najefikasnije iskoristiti ako se upotrebi u okviru odlično obučene formacije koje se odlikuju maksimalnom pokretljivošću (taktičkom i strategiskom), vatrenom i udarnom moći. Ove bi formacije bile u početnim fazama rata u Evropi upotrebljene za izvođenje zamašnih pokretnih odbranbenih operacija, sve dok zapadne sile ne bi prikupile svoje snage. Docnije, pošto bi se prešlo u ofanzivu, ove bi formacije izvodile duboke strategiske proboje u pozadinu neprijatelja.

Očigledno je da su oklopne jedinice rod vojske koji po svojim osobinama i mogućnostima treba da obrazuje srž ovih formacija. Oklopne jedinice, podržane taktičkom avijacijom i atomskom artiljerijom, snabdevane helikopterima i sa vazdušnodesantnim jedinicama pod svojom komandom, predstavljale bi idealnu kombinaciju za izvršenje navedenih zadataka.

Oklopne jedinice moraju biti masovnije upotrebljene nego što je to do danas u SAD bilo praktikovano. Njih treba formirati u krupne oklopne jedinice pod komandom tenkovskih komandanata. Najmanje borbeno jedinica trebalo bi da bude oklopni korpus, s tim što bi pred početak ofanzivnih operacija ovi oklopni korpusi bili objedinjeni u oklopne armije.

Formiranje ovih velikih oklopnih jedinica ne bi trebalo da utiče na dalje postojanje formacijskih tenkovskih jedinica u sastavu pešadiskih divizija i korpusa, kao i na egzistenciju nekoliko oklopnih divizija namenjenih ojačanju pešadiskih korpusa. Oklopne jedinice, zajedno sa avijacijom i artiljerijom, treba da i dalje podržavaju dejstva pešadije, ali od ovoga treba potpuno odvojiti koncepciju upotrebe krupnih oklopnih jedinica.

Jedino oklopni korpus i oklopna armija mogu predstavljati pogodna sredstva od kojih komandant može formirati odlično izvežbane i vrlo pokretljive snage koje će biti u stanju da same nanesu poraz masama sa Istoka.

Pisac zatim iznosi svoje gledište o formaciji oklopnog korpusa i ističe da njegovu osnovu treba i dalje da čini oklopna divizija, sastavljena iz svih elemenata, potrebnih za izvršenje zadataka, koji po svome karakteru ulaze u domen oklopnih jedinica. Da bi oklopna divizija bila u stanju da do maksimuma iskoristi svoje velike mogućnosti za ofanzivna dejstva, njena današnja formacija treba da pretrpi izvesne izmene. Postojeća oklopna divizija ima u svome sastavu isuviše nepo-

¹⁾ The Armored Corps and Armored Army, by Major Harold H. Dyke, Jr., *Armor*, septembar-oktobar 1953.

trebnih, neboraćkih elemenata koji joj smanjuju pokretljivost, vezuju je za puteve i tako povećavaju njenu osjetljivost prema napadu iz vazduha i sa zemlje. Zbog ovoga, treba eliminisati one delove divizije koji nisu preko potrebni za izvođenje borbenih dejstava. Ovamo u prvom redu spadaju jedinice pokretnih kupatila i perionica, muzika, četa za popunu, opšte odeljenje, vojno tužništvo, odeljenje za javne informacije, specijalna služba itd. Sve ove i njima slične pozadinske delove, odnosno službe, trebalo bi tako formirati i obučiti da u armiskoj pozadinskoj zoni mogu duže vremena dejstvovati potpuno odvojeno od divizije, s tim da se diviziji priključe samo ako se ista nalazi na dužem odmoru, u rezervi, ili, kraće rečeno, u svim situacijama u kojima ne bi spustivali njenu pokretljivost ili povećavali njenu povredljivost. Još bolje bi rešenje bilo ako bi se navedene jedinice diviziji dodeljivale iz sastava korpusa povremeno i prema potrebi.

Pored toga, većina vozila oklopne divizije nije u stanju da svuda prati tenkove. Zašto bi bilo potrebno da se sva vozila — borbena i neborbena — mogu kretati van puteva po svakom vremenu. Sva nemačka transportna vozila na točkovima postala su nepokretna za vreme kiša u Rusiji. Zbog toga sva vozila, osim, možda, onih 1/4 tonskih, moraju biti snabdevena gusenicama, jer pokretljivost oklopne divizije mora biti zasnovana na mogućnostima borbenih vozila.

Sve navedene izmene koje se odnose na oklopnu diviziju, nastavlja pisac, važe i za oklopni korpus.

Oklopni korpus treba da se sastoji iz oklopnih divizija, najpotrebnijeg minimuma podržavajućih i snabdevačkih jedinica i jednog ili više lakih oklopnih pukova (*armored cavalry regiment*), namenjenih osiguranju bokova, pozadine i transportnih kolona korpusa. Snabdevanje iz vazduha pomoću konvencionalnih transportnih aviona ili helikoptera, trebalo bi koristiti gde god je to moguće. Formacija oklopnog korpusa treba da omogućiti jedinicama ispoljavanje maksimalne elastičnosti i pokretljivosti, a komandantima brzo sprovođenje njihovih odluka u delo.

Zapadne sile, po mišljenju pisca, biće primorane da u početnoj fazi budućeg rata, privremeno, pribegnu defanzivi, sve dok ne prikupe dovoljno snaga za prelazak u protivofanzivu. U toku perioda defanzivnih dejstava bilo bi krajnje nepro-

mišljeno pokušati sa stvaranjem neprekidne odbranbene linije duž neke prirodne prepreke, kao naprimer, na reci Rajni, jer bi ovaj kordonski raspored bio ubrzo probijen, i to ne samo zbog njegovih poznatih opštih slabosti, već i zato što za izvođenje ove vrste odbrane verovatno ne bi bilo na raspoloženju ni dovoljno divizija.

Zbog toga preostaje jedino da se primeni pokretna odbrana, zasnovana na upotrebi i dejstvu oklopnih korpusa. Raspoložive pešadijske divizije trebale bi da obrazuju niz odbranbenih rejonu, uređenih za kružnu odbranu (*hedgehogs*) duž prirodne prepreke koju treba braniti. Ovi odbranbeni rejonu ne bi morali biti tako raspoređeni da se međusobno mogu potpomagati, ali bi morali biti toliko jaki da mogu odolevati i najtežem napadu više dana. Iza ove gigantske pretstražne linije trebalo bi držati u rezervi najveći mogući broj oklopnih korpusa. Pri pojavi opasnosti da ova linija bude probijena, ili da neki od odbranbenih rejonu bude uništen, oklopni korpus bi prešao u snažan protivudar sa ciljem da se stvoreni klin otseče i uklinjeni neprijatelj uništi. Usled svoje pokretljivosti i mogućnosti dejstva van puteva, oklopni korpus bi na vreme stizao na bilo koje kritično mesto u odbranbenoj zoni armije, uništavao neprijatelja i, za najkraće vreme, vraćao se u svoj očekujući rejon — spreman za ponovnu upotrebu.

Kada zapadne sile, iznosi dalje pisac, pređu u protivofanzivu, strategiska koncepcija napada ne sme biti zasnovana na neprekidnom frontalnom potiskivanju neprijatelja duž čitavog fronta, nabacujući ga na unapred pripremljene položaje i na njegove rezerve, kao što je to radila Saveznička vrhovna komanda u Završnoj Evropi u toku Drugog svetskog rata. Tada je bolje primeniti manevar, koristeći duboke proboje u pozadini neprijatelja u cilju osvajanja njegovih centara komandovanja i snabdevanja. U ovakvoj situaciji bi oklopni korpus, u sastavu oklopne armije, mogao ispoljiti sve svoje kvalitete.

Oklopna armija, sposobna da manevruje po svakom zemljištu i da nadire bez bojazni za sigurnost svojih bokova i pozadine, a prema potrebi snabdevana iz vazduha, mogla bi da prodre duboko u pozadinu neprijatelja i da parališe njegove operacije. Efikasnost oklopne armije bi u ovakvim operacijama bila uve-

liko povećana stavljanjem pod njenu komandu jedne ili više vazdušnodesantnih divizija. Spuštanjem vazdušnodesantnih trupa na neki važan centar u dubljoj pozadini neprijatelja i brzim pokretom oklopne armije kroz otvor, stvoren vatrom atomske artiljerije u cilju međusobnog spajanja, bio bi ostvaren manevar sa dva pravca. Oklopne i vazdušnodesantne jedinice sačinjavale bi tada nepobedivu kombinaciju.

Garancija pobjede za zapadne sile, završava pisac, leži u upotrebi najmodernijeg naoružanja u rukama odlično izvežbanih i vrlo pokretljivih trupa, koristeći tako maksimum vatrene moći i elastičnosti protiv jačeg ali sporijeg neprijatelja. S obzirom na svoje odlike i postojeće mogućnosti, oklopne jedinice su predodređene za izvršenje ovog zadatka.

*

Na prvi pogled, predlog autora članka nije nov.

Nemci i Sovjeti su već u toku prošlog rata, sve do njegovog završetka, široko upotrebljavali tenkovske i mehanizovane korpusne i armije.

Današnji američki armijski korpus, od 3 pešadijske i 1 oklopne divizije, ima u svome sastavu, pored ostalog, 821 tenk i sav je motorizovan, tako da po broju tenkova, po svojoj jačini, pa i pokretljivosti,

Wolfgang Pikert:

PROTIVAVIONSKA ARTILJERIJA NA RASKRSNICI

U svom članku pod gornjim naslovom¹⁾ pisac razmatra probleme mesta, uloge, rukovođenja, zadataka i obuke PA artiljerije i daje svoje mišljenje kako treba rešiti osnovna pitanja PA artiljerije u budućoj nemačkoj armiji — u sklopu Evropske odbranbene zajednice. Tretirajući ova pitanja pisac se osvrnuo i na iskustva bivše nemačke vojske pre i u toku Drugog svetskog rata. Mišljenja pisca po pojedinim pitanjima PA artiljerije su od opšteg interesa, te smatramo da ih treba prikazati.

Mesto i uloga PA artiljerije.
— Po mišljenju pisca, iskustva bivše ne-

prevazilazi sve tenkovske i mehanizovane korpusne Drugog svetskog rata.

Prema američkim podacima, jedna američka poljska armija današnje formacije može da ima u svome sastavu oko 3.200 tenkova, tako da i ona pretstavlja nesrazmerno jaču formaciju od svih oklopnih armija poznatih iz Drugog svetskog rata.

Novina, koju pisac traži, leži u tome da sva vozila oklopnih divizija i korpusa, uključujući i vozila pozadinskih jedinica, budu sposobna za kretanje i van puteva po svakom vremenu. Time bi borbeno efikasnost i pokretljivost oklopnih korpusa i divizija došla do svog punog izražaja.

Dalje, kao što smo videli, autor članka predlaže da se glavni teret snabdevanja oklopnih jedinica prebaci na transportnu avijaciju i helikoptere i da se jedinice oslobode većeg dela pozadinskog »repa«. Najzad, da velike oklopne jedinice dobijaju samostalno zadatke od znatne strategijske važnosti za šta bi im, po potrebi, trebalo potčinjavati i vazdušnodesantne operativne jedinice. Razlozi koje pisac navodi na zdravoj su osnovi, ali su, za realizaciju ove koncepcije, pored savladivanja mnogih drugih teškoća, potrebni: stalna nadmoć vazduhu, postojanje velike transportne vazdušne flote, ogromni napor ratne industrije i finansijski izdaci kakve i najrazvijenija industrijska zemlja jedva može da podnese.

St. P.

mačke vojske pokazuju da se pitanje mesta i uloge PA artiljerije nije pravilno postavilo sve dotle dok stvarnost rata nije jasno ukazala kakva je prava namena i kakvi su zadaci te artiljerije.

Do 1935 PA artiljerija bila je u sastavu kopnenih snaga, a tada prelazi u sastav vazduhoplovstva. Ovaj prelaz pisac naziva *raskrsnicom* PAA. Prelazak u vazduhoplovstvo, koje se otada počelo naglo razvijati, označava novu fazu razvoja PA artiljerije, kako u kvalitativnom pogledu, tako i brojno. U sastavu mirnodopskih kopnenih snaga ostale su samo PAM jedinice. Za slučaj rata bilo je predviđeno pridavanje brojno jakih jedinica PAA iz sastava vazduhoplovstva kopnenim snagama, ali s tim da ove jedinice nisu bile potčinjene odgovarajućim operativnim i taktičkim je-

¹⁾ Flakartillerie am Scheidewege, von Wolfgang Pickert, *Wehrwissenschaftliche Rundschau*, decembar 1953.

dinicama, već je bila predviđena samo njihova međusobna saradnja. Sve ostale jedinice PAA, kao i one novotformirane, u početku rata bile su namenjene za odbranu teritorije i aerodroma, pod komandom vazduhoplovstva.

Privremeno dodeljivanje PAA kopnenim snagama, po mišljenju pisca, izazvalo je teškoće pri upotrebi i davanju zadataka PAA od strane opštevojnih starešina. Često je sa jedinicama PAA dolazilo do sukoba, kad je od njih traženo dejstvo koje nije osnovno za PA artiljeriju. Iz ovih razloga Komanda suvozemnih snaga počela je sa formiranjem svojih vlastitih jedinica PAA, a dalji tok rata jasno je pokazao da kopnene snage moraju imati svoju organsku PA artiljeriju, koju vazduhoplovstvo ne može oduzeti. Pored iznetog, pisac navodi da komandanti opštevojnih jedinica nisu bili ovladali upotrebom PA artiljerije, tako da se čak i u drugoj polovini rata, kada je nadmoćnost savezničke avijacije bila očigledna, PAA vrlo često upotrebljavala za dejstvo na zemaljske ciljeve. Ovo se negativno odrazilo na izvršenje glavnog zadatka PAA — borbu protiv neprijateljske avijacije.

Osvrćući se na sastav divizija Evropske odbranbene zajednice, koje bi imale organsku PA artiljeriju, pisac konstatuje da ovo odgovara nemačkim iskustvima iz Drugog svetskog rata i da za buduću Nemačku armiju to znači ponovnu »raskrnicu«: povratak za stare protivavionce — a za mlade — ulazak u novu sredinu. Ulazak PAA u organski sastav kopnene vojske, koja ovu artiljeriju dosada nije imala ili joj je ona bila nedovoljna, nalaže komandovanju važan zadatak na upoznavanju sa PAA naoružanjem i njegovom upotrebom, kako bi se velika vatrena moć PAA najpravilnije iskoristila.

Po pitanju mesta i uloge PAA, pisac zaključuje da bi bilo pravilno da kopnene snage imaju efikasne i dovoljno jake sopstvene jedinice PA artiljerije i da ih upotrebljavaju po svom sopstvenom nahođenju i na svoju odgovornost, vodeći računa o njihovim osobenostima. U pogledu obezbeđenja teritorije i aerodroma, kao i zaštite od vazdušnih desanata, koji zadaci zahtevaju jaku PA artiljeriju, pisac nije dao odgovor po pitanju jačine snaga i sistema pridavanja, već je ovo ostavio kao otvoren problem. Međutim, pisac smatra da ukoliko se oforme snage PAA za potrebe teritorije i ae-

rodroma, kao i zaštite od vazdušnih desanata, one treba da budu potčinjene vazduhoplovstvu.

Na ovaj način, po mišljenju pisca, PA artiljerija treba da se deli na dva dela, jedan deo za odbranu kopnene vojske, a drugi za odbranu teritorije.

Rukovođenje. — Iako se PA artiljerija deli na dva dela, pisac smatra da ova podvojenost po mestu i ulozi ne treba da dovede do odvojenog rada svakog dela za sebe. Po osnovnim pitanjima PAA (razvoj PAA naoružanja, oprema, nastava i istraživanje), koja su zajednička za oba dela, rukovođenje treba da bude iz jednog centra — napr. Inspekcija artiljerije. U slučaju da i mornarica organizuje PA artiljeriju na obali, za svoje potrebe, i ovaj deo takođe treba po osnovnim pitanjima da bude objedinjen u Inspekciji artiljerije.

Zadaci PA artiljerije u sastavu kopnene vojske. — Po pitanju zadataka, u članku je detaljnije analizirano dejstvo PAA na zemaljske ciljeve, koje se PA artiljeriji postavlja kao drugi zadatak, pored njenog osnovnog zadatka — borbe protiv neprijateljske avijacije. Pisac podvlači da bi najbolje rešenje bilo kada bi PAA mogla da ispunjava oba zadatka na zadovoljavajući način. Iskustva nemačke vojske iz Drugog svetskog rata pokazuju da glavni zadatak PAA nije bio pravilno postavljen, jer se još u miru računalo na vazdušnu prevlast nemačkog vazduhoplovstva. Međutim, čak i kada se izbori prevlast u vazduhu, tokom operacija može doći do promene odnosa vazdušnih snaga, te zbog toga PAA mora biti sposobna za dejstvo na neprijateljsku avijaciju.

Pisac posebno smatra da je taktički moguće iskorišćenje velike vatrene moći teških PA baterija u cilju pojačanja dejstva zemaljske artiljerije. Osnovne osobine teške PAA: veliki domet, tačnost, brzina gađanja, lako manevrovanje putanjama, čine je vrlo efikasnom za izvršenje koncentracija vatre. Napr. za jedan vatreni nalet od jedne minute PA divizion od 4 baterije može da izbací 192 zrna, što u odnosu na dejstvo jednog divizionara artiljerije predstavlja znatno jače vatreno dejstvo, s obzirom na manju brzinu gađanja oruđa zemaljske artiljerije. Pored ovoga, teška PAA vrlo uspešno dejstvuje i protiv tenkova.

U pogledu dejstva na oklopne jedinice, pisac odlučno ustaje protiv dodeljiva-

nja teške PAA za pojačanje PTO u prvoj liniji, posebno protiv deljenja PAA na baterije, vodove ili pojedina oruđa. Isto tako PAA se ne sme upotrebljavati za PTR. Međutim, prema iskustvima iz prošlog rata, jedinice teške PAA mogu se uspešno koristiti kao zasede za borbu protiv neprijateljskih tenkova u dubini.

Obuka. — Izvršenje osnovnih zadataka PAA u ratu zahteva veoma solidnu obuku u miru. Po pitanju složenosti obuke i zadataka koji se postavljaju pred starešine jedinica PAA, pisac je izneo opšte poznate i već usvojene metode obuke, ali je podvukao potrebu tesnog povezivanja sa vazduhoplovstvom u pogledu zajedničkih vežbi, kao i zahtev za obuku PA artiljeraca u gađanju zemaljskih ciljeva.

Imajući u vidu složenost obuke, mogućnosti zajedničkog rada sa vazduhoplovstvom i potrebu stalnog vežbanja, pisac predlaže da se u doba mira PA artiljerija treba da grupiše u veće garnizone. Na ovaj način bi bilo rešeno osnovno pitanje obuke PAA — vežbanje sa stvarnim avionima.

Jačina PAA u sastavu divizije. — Pisac smatra da je mešoviti PA divizion u sastavu divizije Evropske odbranbene zajednice, prema iskustvima nemačke vojske i rata u Koreji, nedovoljan. Ne treba unapred računati sa prevlašću u vazduhu i time oslabiti PA artiljeriju u sastavu kopnene vojske. Gubitak prevlasti može dovesti do toga da se trupa brani sa malim sredstvima i da, dej-

stvom neprijateljske avijacije, bude izložena velikim gubicima. Zbog ovoga pomenute divizije, po mišljenju pisca, treba da imaju znatno više PA artiljerije. Pored ovoga, trupe u celini moraju imati jaku PA artiljeriju za odbranu iz vazduha po dubini, kako bi se obezbedilo snabdevanje jedinica. Potrebu dubinskog ešeloniranja PA artiljerije najbolje potvrđuje primer iz Drugog svetskog rata. U decembarskoj ofanzivi 1944 u Ardenima, nemačka grupa armija je bila ojačana sa dosta jakom PA artiljerijom za obezbeđenje prednjih delova, ali joj je nedostajala PAA za obezbeđenje komunikacijskih čvorova i objekata na komunikacijama. Posledice ovoga bile su katastrofalne, jer je usled dejstva avijacije na komunikacije snabdevanje otkazalo.

*

Iako je pisac u svom članku težište pitanja postavio na odbranu kopnenih snaga, a samo se dotakao pitanja odbrane teritorije, članak, ipak, čini jednu celinu i daje osnove organizacije buduće PAA artiljerije u nemačkoj armiji u okviru Evropske odbranbene zajednice. Iz ovog razloga članak je od interesa s obzirom na razlike u rešavanju ovog pitanja u drugim zemljama. Posebno treba podvući mišljenje pisca o pojačanju PA artiljerije u sastavu divizija u odnosu na dosada usvojenu organizaciju i jačinu PAA u drugim armijama.

Dž. H.

Data je u štampu knjiga

ULOGA I RAZVOJ VEZA

OD PUKOVNIKA

S. RIBARA